

Torreateko va ser la casa-torre situada a l'exterior de la muralla, al costat del Portal de la Vila on avui està l'edifici del convent.

Allà s'hi va instaurar, l'any 1614, el primer monestir de l'Ordre del Carmel a la província de Guipúscoa.

Francisca Labaien Hernández Torre (1568-1630), fundadora del Convent de clausura, era propietària de la casa des del 1587 quan, en morir el seu mare, va heretar propietats, entre d'altres la casa-torre Torreateko. Des de llavors va viure amb la seva tieta María Ramos de Iturain i Labaien, totes dues devotes de la Verge, treballant en la missió d'abocar-se als malalts i els necessitats i ajudar-los.

Durant gairebé 400 anys, des del 12 de desembre de 1614 fins el 17 de març del 2008, data en la qual van abandonar el convent, 170 carmelites descalces de Santa Teresa de Jesús van professar els seus vots al monestir de Sant Josep de Zumaia.

Francisco **Bouquer de Barton**, mercader i navilier i alcalde de Zumaia durant 4 anys, gran amic del seu difunt pare, coneixent els desitjos de Francisca de fundar un convent, li va proposar el patronat d'un convent de l'Ordre del Carmel, a Torreateko, i li va prometre la seva assistència i una bona renda per al convent. En aquells dies, Teresa de Jesús havia fundat 16 convents reformats d'aquesta ordre.

Francisca, de gran vocació religiosa, va decidir professar a l'**Ordre Reformada de les Carmelites Descalces de Teresa de Jesús**, a partir del 1608 s'hi van unir 6 beates.

Després de molt anys de vicissituds, disgustos i desil·lusions per aconseguir el favor del poder de l'església i el poder civil, l'any 1614, amb el beneplàcit del Poder Reial i de les Junes de Guipúscoa, el bisbe Sant Prudenci de Sandoval va oficiar un acte religiós pel qual es van ofrenar els vots de professió de les 11 beates i van designar per unanimitat la Francisca Labaien com a prelata. Per suggeriment del bisbe, van nomenar la casa solar **Monestir de Sant Josep**.

Els seus pares:

Juan Labaien, capità marí i constructor naval, fill de San Juan natural de Beintza i Labayen, Navarra, es va embarcar com a fuster a un navili que feia la Carrera d'Índies.

Amb 21 anys va construir el seu primer navili, i en van seguir uns quants més.

Cap el 1567 va contreure matrimoni amb Marina Hernández de la Torre i Martínez d'Yruna, propietària de la casa-torre Torreateko. L'any 1568 van tenir la seva única filla, amb el nom de Francisca, que va heretar la casa amb la mort primerenca de la seva mare el 1587.

Davant del rebuig de Francisca a complir els desitjos del seu pare del casament de la seva filla, ell va marxar de Torreateko l'any 1589. Francisca es va quedar a Torreateko acompanyada de la seva tieta Maria Ramos de Iturain.

El seu pare va morir l'any 1598 deixant deutes a la seva filla que va anar saldant amb la venda d'altres propietats.

El torn, situat a l'entrada, era l'element de relació amb l'exterior. A través del torn rebien estris de l'exterior i al mateix temps les monges deixaven menjar calent per ajudar la gent pobre.

La germana "tornera" s'encarregava de tenir cura del torn i la porteria. El so d'una campana l'avisava de les visites.

En aquest espai, i a través de les reixes, darrere de cortines, amb llum d'espelmes, les monges xerraven, sense veure's amb les persones de l'exterior. Aquesta regla es va abolir amb el Concili Vaticà II. La germana "tornera" organitzava les visites que sol·licitaven persones de la localitat.

L'energia elèctrica del convent es va instal·lar el 1897.

Vida carmelita

Nova vida carmelita promulgada per la Mare Teresa de Jesús.

“Vida d'oració a la cel·la, dejú i abstinència de carn, intensa vida comunitària, fraterna, renúncia de rendes i propietats, comunals o particulars, i pràctica del silenci”.

La comunitat de cada monestir de l'Ordre Reformada del Carmel havia d'estar formada per no més de **vint-i-una monges**.

Clericals o coristes, aptes per al res i el Cant de l'Ofici Diví, “ofici principal de les monges”, amb el seu ingrés aportaven un dot determinat.

Les llegues, no aporten béns econòmics al monestir. No tenien breviarí i tenien dispensa per al res coral, tot i que no portessin dot. Feien les tasques domèstiques.

Deu i espai d'ancoles

Aquesta zona era d'emmagatzematge, on era l'espai de les ancoles. El finestró de dalt a la dreta es feia servir per introduir aquells productes que venien de l'exterior: sacs de farina, oli... Així evitaven el contacte directe amb l'exterior.

A finals del segle XIX, l'any 1889, l'Ajuntament va alleujar les seves necessitats instal·lant unes canonades amb accés a un deu d'aigua que la guardaven a un dipòsit per fer-la servir de franc.

Organització conventual

CÀRRECS I FUNCIONS:

Consell de Govern del Convent:

Prelada o priora durant 3 anys exerceix de cap de la comunitat.

Subpriora, substitueix la priora en la seva absència. No pot prendre decisions. Encarregada de supervisar el res al cor.

Clavàries, són 3, portadores de les claus de l'“arca de les tres claus”, on es guarden les escriptures i els documents de la comunitat.

Mestra de novícies i ajudants encarregades d'instruir les novícies..

Àngel, germana més jove encarregada d'alliçonar per a la vida domèstica l'última novícia incorporada..

Sagristana, custòdia i prepara les misses i litúrgies de l'Església.

Tornera, encarregada de tenir cura del torn i la porteria.

Refetorera o provisora, encarregada de mantenir a punt el refetor.

Llencera, encarregada de tenir cura de les toques i els hàbits.

Robera, encarregada de tenir cura de la roba del convent.

Infermera.

A més d'aquests oficis, feien altres tasques obligatòries que duïen a terme una o dues monges diferents cada setmana: cantaires, salmistes, versiculàries, lectures als resos, organistes i neteja als diferents espais, serveis i dutxes, piques, horta i cuina.

Combregador

L'església, oberta a les persones de fora, anteriorment era una capella que es va quedar petita. Es va construir al segle XIX i posteriorment al segle XX. Les monges seguien les misses des del cor baix separat per reixes. La comunió la rebien a través d'aquesta finestra-armari que s'obria.

Refectori

Espai de menjador i de res, era un lloc comú. La germana “refetorera” s’encarregava de que l’espai estigués a punt, amb les llànties enceses, per als àpats i la germana “tocadora” s’encarregava de fer repicar totes les campanetes perquè acudissin als àpats.

Cada dia després de les campanes les monges anaven al refectori i, mentre menjaven en silenci, la germana “lectora”, que canviava cada dues setmanes, llegia passatges religiosos.

A través d’una finestra, una o dues monges, que canviaven cada dues setmanes, servien el menjar que venia de la cuina. El menjar el cuinava una germana diferent a la que preparava l’esmorzar.

A més del menjar diari, quan eren festes assenyalades feien arròs amb llet, unes postres molt apreciades que es repartien entre els ajudants, amics i benefactors en senyal d’agraïment.

Amb una capacitat de 15 enterraments. Es mantenia sempre amb la porta tancada.

Quan una monja moria, es celebrava un funeral a l'església i posteriorment s'enterrava en aquest espai de forma anònima i, passat un temps, un cop descompost, les restes es col·locaven a una ossera amb les restes de totes les monges del convent; estava situada a la paret esquerra.

Aquest espai integrava tres espais:

El noviciat on vivien i s'educaven les novícies tenia 5 cel·les.

La sala capitular, un dels llocs més importants, on es reunia el Capítol format per les monges de vots més solemnes. Cada tres anys es reunien per renovar els càrrecs. Al costat, a un petit altar, resaven a Déu perquè les ajudés al bon vot i.

L'estenedor ocupava l'espai més gran.

21 cel·les, cada monja tenia el seu lloc on vivien de forma silenciosa, resant.

Situades a les 4 galeries del claustre, eren àmplies per caminar sense dificultat amb els carretons que els permetien transportar el seus estris.

Totes les cel·les eren iguals, estaven formades per: finestrella, llit, armari moble per tenir poques coses, roba, llibres per resar, taula, cadira per llegir.

Durant els primers anys de la fundació van treballar molt en compondre la casa en forma i mode de convent. Van fer elles mateixes les feines per tal d'evitar l'entrada d'homes al claustre, així com els seus jornals. Van fer tots els envans de les cel·les, i les escales de pedra.

Van organitzar el convent al voltant del claustre:

1r pis , vida en comunitat: menjador, espais de servei, cuina, sagristia.

2n pis: les cel·les per a les monges. Dispensari mèdic.

3r pis: La solana integrava un espai per al noviciat, la sala capitular i un espai per a l'estenedor.

Jardí, horta

Al jardí, l'espai més proper a l'edifici, hi tenien flors per decorar l'església amb ofrenes florals per a la Verge i els Sants. També hi havia plantes aromàtiques.

Separat, es trobava l'hort on conreaven fruita i verdura que eren la base de la seva alimentació. Per conrear la terra les germanes encarregades rebien l'ajuda d'agricultors dels voltants.

La Mare Francisca va disposar construir a la part alta de l'hort, just a tocar del camí, una capella dedicada al Sant Apòstol Jaume, perquè hi poguessin resar i aixoplugar-se els pelegrins que estaven de camí cap a Compostela.

La mateixa germana que s'encarregava de repartir els diumenges l'aigua beneïda a les piques s'encarregava d'escombrar els passadissos propers a l'hort.